

САНА ОЛОХ

Х а н а т
1931 сүл алтынны
15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 101 (5768)

1982 сүл. Атырдах ыйын 21 күнэ
СУБУОТА

СЫНАТА
2 хэрчы

ОТ ХОМУУРУН ТЭТИМИН КҮҮҮҮРДҮӨБҮН! АТЫРДАХ ЫЙЫН 20 КҮНҮТТЭН БАЛАБАН ЫЙЫН 10-ГАР ДИЭРҮ — ХОДУНАБА УДАРНАЙ ИККИ ДЕКАДА

ССКП обкомугар, Саха АССР Министрдерин Советыгар

Сүөһү аһылыгы бэлэмнээһингэ УДАРНАЙ ИККИ ДЕКАДА

Сүөһү аһылыгы бэлэмнээһингэ гра-
фиктан хаалыа тахсыбытынан сибээстээн
уонна от хомуурун тэтимин күүбүрдэр
сыалынан ССКП обкомун бөрөтө уонна
Саха АССР Министрдерин Советта атыр-
дах ыйын 20 күнүттэн балабан ыйын 10
күнүгэр диэри ударнай икки декаданы
биллэрдилэр. Бу көм устатыгар 200 ты-
һыһына тоннаттан итэбэһэ суох оту рес-
публика үрдүнэн соротуонкалар сорук
туруорулуна. Ударнай декадалар көмө-
рүгэр социалистическай куоталаһымы эбии
усулуобуйата билгээтилинэ.

ССКП обкомун, бөрөтүн уонна Саха
АССР Министрдерин Советын 1982 с.
күүс устар 24 күнүгэр «1982 сылга
сүөһү аһылыгы бэлэмнээһингэ оройуон-
нар, хаһаайыстыбалар уонна идэтибит
эвенолар республикатабы социалисти-
ческай куоталаһымыларын усулуобуйатын
түбүһүн» уураахтарыгар быстах улары-
тыһы киллэрэн, куоталаһымы бүтэһик-

тээх түмүктэрин бу дыл балабан ыйын
20 күнүгэр даннайдарынан көрөргө
быһаарыллына.

ССКП райкомнара уонна горкомнара,
райгориенполкомнар, Саха АССР Тыатын
хаһаайыстыбатын министерствота, сов-
хозтар, шестабар предприятиялар, тари-
талар уонна учреждениелар салайааччы-
лара ударнай икки декада көмүгэр ходу-
наба тарйбар-политическай үлэни күү-
бүрдэргэ, общественноһу хомуур үлэ-
түгүгэр диэри үлэһэ тардарга, сүөһү аһы-
лыгы бэлэмнээһингэ үлэлээчиллэр ах-
сааннарын сарбыһаа, уулаах, бадалаа-
һаах улаастахтарга үлэлээчиллэргэ хар-
чынан уонна натуралан төлөбүрү улаа-
тыһанан хаттаан көрөргө, ССРС тарй-
либига 60 сылын чинчигэр былааннары
уонна соруудахтары аһары төлөрөр иһин
социалистическай куоталаһымы өссө
күннүк тарйбэргэ эбээһинэстэһинилэр.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЯ КУОТАЛАҤЫ ЭБИИ УСУЛУОБУЙАЛАРА

Сүөһү аһылыгы сово-
туоталааһымы тарйбээ-
чиллэр — биригэдирдэр,
отделениелар управле-
нияларын, сүөһү аһылы-
гы бэлэмнээһингэ сов-
хозтар директордарын
солбуулааччылар социа-
листическай куоталаһы-
малара 1982 сүл атырдах
ыйын 20 күнүттэн бала-
бан ыйын 10 күнүгэр
диэри икки зонанан ыт-
таллар.

Чурапчы республика-
ния тыа хаһаайысы-
баннай оройуоннарын
кытта бастаан зонаҥа
кыһар.

Икки декада түмүк-
түмүк 1982 сүл атыр-
дах ыйын 20 күнүттэн
балабан ыйын 10 күнү-
гэр диэри көмүгэ оту со-
ботуоталааһымы олох-
тооттот соруудабы төлө-
рууну уонна аһары төлө-
рууну хааччылыгы итэ-
нэ сааһай үрдүк көрдө-
рүүнү ситиспит биригэ-
диригэр, отделениелар
управлениялар, сүөһү
аһылыгы бэлэмнээһин-
гэ совхозтар директор-
дарын солбуулааччылар
билирианиахтар.

Куоталаһымы түмүк-
түмүк балабан ыйын 10 кү-
нүгэр көрдөрүүлэри-
нан таһаарыллыахтар.

Түмүктэри таһаарыма
магырыһаа райгор-
сельхозуправлениелар
Саха АССР Тыатын ха-
һаайыстыбатын минис-
терствотыгар уонна тыа
хаһаайыстыбатын үлэ-
һитэһин профсоюзун об-
комугар балабан ыйын
13 күнүттэн хойутаба-
на ара киллэрээхтэхтэр.

Социалистическай куо-
талаһымы кыһыһаахта-
рын биһирингэ олохтон-
нулар:

— бастаан зона бири-
гэдирдирдэр — биэс
бастаан, уон икки иккис,
уон аһыс үһүс миэстэлэр.
Бастаан миэстэни ыл-
быттарга 270 солкуобай,
иккис миэстэлээхтэргэ
250, үһүс миэстэлээхтэ-
ргэ 230 солкуобай харчы-
нан бириэмийэлэр көрү-
лүнүлэр.

— отделениелар управ-
лениялар бастаан
зонаҥа — үс бастаан, сэт-
тэ иккис, уон бири үһүс
миэстэлэр. Бастаан миэ-
стэни ылбыттарга 200
солкуобай, иккис миэстэ-
лээхтэргэ — 180, үһүс
миэстэлээхтэргэ — 160
солкуобай харчынан би-
риэмийэлэр көрүлүннү-
лэр.

— сүөһү аһылыгы бэ-
лэмнээһингэ совхозтар,

директордарын солбу-
улааччыларга бастаан зо-
наҥа — икки бастаан, үс
иккис, алта үһүс миэстэ-
лэр. Бастаан миэстэни
ылбыттарга 250 солкуо-
бай, иккис миэстэлээх-
тэргэ 230 үһүс миэстэ-
лээхтэргэ 210 солкуобай
харчынан бириэмийэлэр
көрүлүннүлэр.

Социалистическай куо-
талаһымы бастаан миэ-
стэни ылбыт сүөһү аһы-
лыгы соботуоталааһы-
мы тарйбээчиллэр ССКП
обкомун, Саха АССР
Министрдерин Советын,
ПССУОС уонна ЫБСЛКС
обкомун Вочуотунай гра-
моталарынан наһараада-
лакаллар, кинилэргэ ко-
лэскаллар мотоцикл фон-
дата бериллэр. Иккис
уонна үһүс миэстэни ыл-
быттар Саха АССР Тыа-
тын хаһаайыстыбатын
министерствотын уонна
тыа хаһаайыстыбатын
үлэһиттэрин профсоюзун
обкомун Вочуотунай гра-
моталарынан наһараада-
лакаллар.

Социалистическай куо-
талаһымы түмүктэри
ССКП обкома, Саха
АССР Министрдерин
Совета, ПССУОС уонна
ЫБСЛКС обкома таһа-
араллар.

РЕКОРДСМЕН ЗВЕНОБА

Сотурутааһыта Субу-
руускай аатынан совхоз
Солоньейтааһы отде-
лениеттар оройуон ре-
кордсмена Д. Д. Егоров
салайар сиплэстиир зве-
нота үлэһитир Бодур баа.
һыһыгар Саха АССР
Министрдерин Советын
Председателэ С. Н. Ма-
кин, Тыа хаһаайыстыба-
тын министрэ М. Е. Ни-
колаев, республика атын
тыа хаһаайыстыбанын
органнын эппиэттээх
үлэһиттэргэ сылдьан күөх
сһыы үүнүүтүн, оһу
сиплэстээһин көрдүлэр.

Опыттаах механизатор
Дмитрий Дмитриевич
Звенота быһыл барыта
420 тонна сүмэһиннээх
аһылыгы бэлэмнээр бы-
лааннаах. Оһон биллгэни
үс траншеяга төлөрү
сиплэс угулуна.

Снимокка: (ханастан)
ТХССНЧИ директора
профессор М. Г. Сафро-

Снимокка: (ханастан) ТХССНЧИ директора профессор М. Г. Сафро-
нов Звенотой Д. Д. Его-
ров кытта күөх маасса
үүнүүтү көрөр; бааһы-
наба үүнүүнү хомууу.
Н. Оконешников
Фотота.

Көбүһүһэн Үлэлээн

Карл Маркс аатынан
совхоз Мутудайдааһы от-
делениетын сиплэстиир
эвенолар бэйэлэрин ик-
ки ардыларыгар көбүтү-
лэн үрдүн оһорууто-
лаахтык үлэһитиллэр.

Дмитрий Егорович
Скрябин сиплэстиир
иллэрэ күнүгэр туру-
гунан 500 тонна күөх
маассаны аналлаах тран-
шеяларга унтулар. Оһон
Төһөй Дирингэр бу үлэ-
һиттээх Михаил Нико-
лаевич Гоголев салайар
Звенота юбилейдаах сыл
ралчы совхоз Сыдаһнаа-

сайынныгар 600 тонна сү-
дү отделениетыгар олбох
мэһиннээх аһылыгы ха-
баһа.

Сиплэстиир салгы
һытыллар.

С. ФЕДОТОВА.

Үөрэнэччилэр улахан көмөлөрө

«Рассвет» дини аат-
таах Стадэг уонна Чу-
рапчы ортоскуосаларын
үөрэнэччилэрин үлэ уон-
на сыһыһаах лааһырдара
(начальник И. И. Кондра-
лаевич Гоголев салайар
Звенота юбилейдаах сыл
ралчы совхоз Сыдаһнаа-

Оһолор совхозка 2 тон-
на оту көбүһүн туттарды-
лар, 5 гектар сирэ хап-
тыһытаны үүнүрдилэр, 3
километр усталаах ба-
һына күрүөтүн туттулар.
Ол иһин совхоз админи-
страциятын махталык ыл-
лылар. Лааһыр бастыһна-
ра сөттис ылаас үөрэнэч-
чилэрэ Татьяна Илларио-
нова, Марианна Тоскина,
Владимир Болоннов уон-
на Семён Макаров Во-
чуотунай грамоталарынан
наһарадаланылар.

В. ИГНАТЬЕВ,
хаһыат общ. корр.

БҮРДУК ХОМУУРУН ХАЙДАХ САБАЛААТЫГЫТ?

Оройуон соххостара юбилейдардаах сымга туо. прахтаах культуралары 5088 гектар сиргэ испытатара. Итинтэн 3800 тонна бурдук валовой үүнүүтэ хомуллара былааннаахыта.

Бу экинэттээх хампааньаны иккн хайдах садалабытын туһунаа биниги редакциябыт ыбытыгытар маныык экинэттээтилер.

Е. СЕДАЛИЦЕВ,
Одьулуун отделениетын
управляюндайы:
— Байыл саас 1000 гектар сиргэ туорахтаах культуралары испытат. Онтон 760 тонна бурдук валовой үүнүүтүн ылар былааннаахыт. Ааспыт сымга үлэ тэрэһинигэр таһаарылдыбыт илгээ-тарбитин учуоттаан, байыл техника өрөмүсүн өт ыйыттан садалаан, бадам оһордубут уонна иккн сага комбайны эбин ылаабыт. Үрдүк үүнүү экенотугар экенотубу-нан иккис сылын И. И. Степанов үлэллэр. Комбайндарынан бу үлэсэ оннаттаах И. Е. Яковлев уонна Н. Я. Яковлев аанаммытара. Хомууру атырдыах ыйын 18 күнүттэн Нэгэчэй бааһына-тыттан садалаатыбыт. Бурдук ситинтэ төгө суох, онон тада сылдьан биегтарарга былааннаа-быт. Тизинтэ-аһынага үс автомашына сылдьы-ба. Маны таһынан «Якутсельстрой» мех-участка уонна «Сельхозтехника» холбошук биирдии автомашынаны биэрлэхтээхтэр. Уустук болпуроһунан төрдүс сы-

лын төһөддэ сатыыр ЗАВ—26 агрегаты үлэ-лэтинбит буолла. Ол монтана бүтөн бараа, аны кибела, быстах чаастара суох ону ситэрбэтэхтин, но сизмөнн ыраастаа-һынга улахан күчүм-тэйдэри көрсөрү олоробут.

Н. ЯКОВЛЕВ,
Хатылаах отделениетын
управляюндайы:
— 950 гектар ыһы-лаахпыт. Үүнүүтүттөн көрдөххө, гектарыттан 8-тым центнер кэллин. Барыта үс комбайн үлэ-лэхтээһинтэн чаастара «Сельхозтехника» холбо-шугар калбаттарын, доку-мунна оһоруллубакка, биэрбэккэ олороллор. Бааһынага баар иккн комбайн бу ый 18 чыы-ыллатыгар юнйрон баран буора иччэһи буолан, төһүннүлэр. Онон күн-гэн-дылтан көрөн хо-муурга 24 чыыһылаттан

туһарга быһаардыбыт. Бурдугу ыраастыыр ЗАВ-20 агрегат өрөмүс-нөнн сылдьар. Бурдугу хараһар 400 тонна икк-рер биэр эрэ ыскалат-таахыт.

М. ЛУКОВЦЕВ,
Хонтодо отделениетын
управляюндайы:
— Байыл туорахтаах культуралары 800 гек-тартан хомуурухтаах эһибит эрээри, сыыс ок-ко быдынан 60 гектара актанна. Байыбит көрүү-бүтүнэн гектартан 8-тым центнер бурдук кэллинит. Хоһуурга эрдэ кирбэ-кэ, сипит, үүнүүлээх бааһыналар бурдуктара сытан, ол оннугар бур-дук испэтирээһин тахсан билигин баһаһаанна уустугурда. Хоһуурга бэдэмнит өссө да сүтэ-тинэ 5 комбайнтан ик-кисэ Хадаарга ыһытыл-ла. Сага сарай огоро сылдьабыт. Тизээр-таһар үлэлэргэ совхоз биеэ мас-сынааны биэрлэхтээх. Бу үлэсэ шефтохтэртөн Якутскайдаагы геолого-управлениеттан 15. Не-рмюнтри куораттан 5 иһин сылдьар.

РЕДАКЦИЈАТАН: Көс-өрүн курадук, бурдук хо-муура тэрэһинэ суох садалаанна. Эдбэх ыһылаах отделениелартан биирдэстэ эрэ бурдугу быһы-кы садалаата. Онон бу күнүсүгэ совхозтар дирек-циялара, отделениелар управляюндайыра былаан-наах бурдук валовой үүнүүтүн ымыга тэрэһини үлэлэри түргэтэтэр, хомууру хаачыстыбалаахтык, кылатас боддооххо мытар суһал дыһааллары ыла-лара эрэйиллэр.

«Ростсельмаш» завод
Ростовтаагы туорахтаах-тары хомууар масыһылар комплекстарын аналлаах головной конструкторскай бюротун коллектива «Дон-1500» комбайны тунса-рыма улахан үлэни ыы-та. Былырын үүнүү хо-мууругар бэрэбэркэлээ-һини барыт бу массы-на узелларыгар уонна аг-регатыгар биллэр-көс-төр конструктивнай ула-рытыһылар кырдылар.

Синиомна: Социалисти-ческий Улэ Геройа Н. В. Переверзев «Дон—1500» комбайн символическай күлүүһүн тутан турар.

Нина Васильевна сага хоз бааһыналарыгар бо-комбайннартан биирдэстэ. руюбалыыр.
Е. НЕДЕРИ фотота.
(ССТА фоторониката).

КИМ ТӨҥӨ ҮҮТҮ ЫРЫЙ? АТЫРДЫАХ БИЙН 14—20 КҮННЭРНИЭЭБИ СВОДКА

Совхозтар, отделениелар	Фур- ууах	Лилар ынах	Күннээри валов, үүт (ш)		Күннээри үүт (1 ынах- ха) кг		Күннэ түт- таралар үүт (ш)	Р. То- ооб. ынах	Самт. ынах
			1981 с.	1982 с.	ф)м	м)а			
Карл Маркс	2497	2239	177,9	193	7,7	8,6	171	2198	2425
Одьулуун	657	550	34	44	6,6	8	38	492	692
Болугур	520	448	40	40,5	7,6	8,9	40	487	679
Мутудай	649	804	51	54,5	8,3	8,9	50	620	473
Вайхы	671	637	52,9	54	8	8,4	43	599	621
Субуруускай	1290	906	77	82,3	6,4	9,1	73,5	933	1400
Хатылаа	399	280	26	27	6,7	9,6	20	295	500
Болтоҕо	440	328	26	27,8	6,3	8,5	27	342	430
Соловьев	451	300	25	27,5	6	9,1	26,5	296	470
Эр. Эрстиини	1855	1570	146,1	130,5	7	8,3	123	1495	2152
Хонтодо	510	426	42,7	32,5	6,2	7,6	31,5	431	609
Хадаар	489	347	34	36	7,6	10,3	33,5	339	540
Хайахсыт	448	370	37,4	29	6,4	7,8	28	319	393
Чакыр	428	427	32	33	7,7	7,7	30	406	510
«Чурапчы»	1430	1092	73,6	76,4	6	7	72,5	1134	1469
Сылаах	740	560	42	42	6	7	40,5	608	687
Индэгини	370	312	15,6	18,1	4	4	16	304	453
Арыылаах	320	320	16	16,3	4	6	16	222	329
Ор. үрдүнэн	7072	5807	474,6	482,2	6,8	8,3	440	5760	7446
1981 сымга	6994	5738	—	—	6,8	8,3	424	5748	6982

Учууталлар атырдыах ыйынаабы сүбэ мунуахтарын көрсө

БАСТАКЫНАН, СУОЛУ ТЭЛСЭН

Быйыл саас билэр ки. экспонаттаах. Оттон ки. латыгар аанаммыта. Эдэр

иниһиттэн: «Николай Сав-инни торуттээбит комму-нист, Саха АССР оскуо-латын үтүөлээх учуутала даспыллар, киһим: «Му. Николлай Савич Соловьев айдан тахсыбат, көргөм: былаана өссө да үгүс. «Раскладушныаҕын илдьэ Агата, Сааба оһонньор, баран онно хоно сырыт» уолун «сир үөрөхтээх» дээн моһулт этэ»,—дээн онготор баралааҕа. Ол күлэ-күлэ көпсөбүтэ. Бо-эрээри комсомолец Нико-чуоттаах сыһыаланна тахсыбыт, сэттэ уоннаах олох бэйэтэ быһаарбыта нирдыаҕас үчуутал тоҕо —дойду үрдүнэн бүтүүн нус-бааччы олорбоһо тү-бүгүрэрин ырытыһан би-ниги өр көпсөһүннүт

Оройуонмут чулуу ыч-чаттара: бастакы комсо-молецтар, бастакы рекорд-сменнар, хорсун сэрин-ниттэр, бастыҥ үлэһит-тэр... Киһилэр ааттарын үйэтитэр, кэнээскэ кө-лүөнөҕө көрүс хаалларар үтүө соругу туруоруумут эбит бу олох муударайын этинэр-хаанынан билэн иһэриминт кырдыаҕас киһи. Комсомольскай Ал-бан аат музейын тарйини төһө түбүктээһин соротох биэр илэра чаччыттан —сүүһүнэн аараллар доһу, араас музейдары, тарйи-лэри кытта суруйсууттан да ойдуохха сөп. Музей билигин 2500-тэн тахса

1937 сыллаахха Якут-скайдаагы пединституту кайдаагы бэдэрэһини бүтүрэн, Кытаанах оскуо-ла

Бэдэрэһтөөр биригээ-дэлэр ситиһиллэрэ хаһа-аһыстыбада сирн огоруу кудурууһун, хонуу бары үлэлэрин көдүүһүн тоску үрдэтэр ылары биэрди-лэр. Манык сыһыналар эл-бэра этээлэр: билигин хас биирдии механикатор ор-тотунан 140 гектарга ти-йэ бааһынаны обрабети-лыр уонна онтон нэрээ-тэ суох системаны туттуу кэминээтэр 1,5 тогул ал-бах бородууксуулары ылар. Биригээдэ хас биирдии чл-евинин үлэтин онгортон таһаарыта 60 бырыһа-аһынан үрдэтэ, оттон хам-нэс 1,5 тогул үүннэ.

100 гектарга суоттаан ылаахха, бородууксуулары сылааҕы орто хомууу хаһаайыстыбага 57 биры-

БЭДЭРЭЭТТЭНЭН ҮЛЭЛИИЛЛЭР

Ыанын учуоттаан көрүл-лэр.
Биниги биригээдэбит коллектива улахан түм-сүүлээх, үлэ уонсай тү-мүктэригэр үрдүк интэ-риэстээх. Бэдэрээт меха-низатордары дьисениһи-нэҕэ үөрэтэр. Киһилэр үлэсэй «хочуолга» үлэ-лээн үчүгэй үүнүүтү ылар туһугар ханнык үлэ-ни уонна хаһан тоһорору бэйэлэре быһаараллар. Хо-куута тахсыах иһини би-ниги техникабытын иккэ-һин бөлөһүннүбүт, культу-ралары үүннэрин техно-логиятын үөрэтэбит, орос-куоттуп, үүнүү кэмайын, бородууксууа бэйэра ту-рар сыаната сарбыллыытын не-дэһинн ырааһытан көрө-бү.

Биргээдэҕэ биир хал-биппалабыт принцин туту-булар: биир киһи—бары-быт туһугар, бары—биир киһи туһугар. Опыттаах механизатордар эдэрдэргэ көмөдөбөлөр, хаалап иһэччилэри өрө ҕарда-лар. Оскутун бэрээдэги ка-һааччы көһүннэриһинэ, дүү-дү-дүһалы бэйэбит көрөн ылабыт. Биригээдэ сөвө-тигэр моһотон биригээчи-лэри моральнай уонна ма-терчиальнай көрүлээһинтөн катарар, солкуобайынан көмөстөһүр быраан бери-лэр. Оттон адьас табыл-дыбатаһына, мунур уһук-ка коллективтан туоратар-га тийиллэр.

Бэдэрээтөөр биригээ-дэлэр ситиһиллэрэ хаһа-аһыстыбада сирн огоруу кудурууһун, хонуу бары үлэлэрин көдүүһүн тоску үрдэтэр ылары биэрди-лэр. Манык сыһыналар эл-бэра этээлэр: билигин хас биирдии механикатор ор-тотунан 140 гектарга ти-йэ бааһынаны обрабети-лыр уонна онтон нэрээ-тэ суох системаны туттуу кэминээтэр 1,5 тогул ал-бах бородууксуулары ылар. Биригээдэ хас биирдии чл-евинин үлэтин онгортон таһаарыта 60 бырыһа-аһынан үрдэтэ, оттон хам-нэс 1,5 тогул үүннэ.

Бэдэрээтөөр биригээ-дэлэр ситиһиллэрэ хаһа-аһыстыбада сирн огоруу кудурууһун, хонуу бары үлэлэрин көдүүһүн тоску үрдэтэр ылары биэрди-лэр. Манык сыһыналар эл-бэра этээлэр: билигин хас биирдии механикатор ор-тотунан 140 гектарга ти-йэ бааһынаны обрабети-лыр уонна онтон нэрээ-тэ суох системаны туттуу кэминээтэр 1,5 тогул ал-бах бородууксуулары ылар. Биригээдэ хас биирдии чл-евинин үлэтин онгортон таһаарыта 60 бырыһа-аһынан үрдэтэ, оттон хам-нэс 1,5 тогул үүннэ.

Бэдэрээтөөр биригээ-дэлэр ситиһиллэрэ хаһа-аһыстыбада сирн огоруу кудурууһун, хонуу бары үлэлэрин көдүүһүн тоску үрдэтэр ылары биэрди-лэр. Манык сыһыналар эл-бэра этээлэр: билигин хас биирдии механикатор ор-тотунан 140 гектарга ти-йэ бааһынаны обрабети-лыр уонна онтон нэрээ-тэ суох системаны туттуу кэминээтэр 1,5 тогул ал-бах бородууксуулары ылар. Биригээдэ хас биирдии чл-евинин үлэтин онгортон таһаарыта 60 бырыһа-аһынан үрдэтэ, оттон хам-нэс 1,5 тогул үүннэ.

(Бүтүүтэ, Иинин
3-с стр. көр).

орудил Ольховатка анны-
гар өстөөх 30 «тигр» тан-
каларынан күөн нэрсү-
бүтэ. От мыйн өгүүрүн
куйааба таннары саты-
лаан турара. Расчет бү-
тэһин нийтлэгэр тийнэ
өрдөөхтүн мэргиспытэ,
командир ыараханын
бааһырбыта. Саллааттар
олохторун толук ууран,
ына хааннарын тодон өс-
төөх инсэн нииринтин
тохтоонуттара.

Сэрни толосонуттан эр-
гилдээвэртэн үүнэр ко-
лунэһин интин-үөрэтин
үлэтигэр, атэргэ дьыма,
төбөгүнэн таннары түс-
пүтэ.

Ол юмтүн, 1944 сыл-
тан садалаан, 1970 сыл-
лаахха дээрн Амма, Сыл-
дан, Диринг, Мугудай, Ха-
тылыг оркуолаларын пе-
дагогический коллектнатар
салалыбыта.

Мугудайга, Хатылыга
спортивной саалалары, Ха-
тылыга 11 квартиралаах
4 уонсай дьыһын, 50 мис-
тэлээх интернаты, о. д. а.
тутуулары ыттарбыта.
Сага кабинеттары астар.

быта. Методический үлэ-
ни тупсарыта кэскил-
лээхтик ыдыбыта. Сэрни
сылларыгар Диринг орго
оскуолатын уонна детдом
директордарын үлэтин то-
лоро олорон, тулаайах
оҕолор олохторо-дьааха-
тара тупсарыгар эинэ
үгүс сыратын уурбута.

Иини салаататынан Ха-
тылыга 1964 сыллаахха
«Бастыг педагогический
опыт оскуолата» тэрил-
лэн, үгүс нэрэхсэбиллээх
дьааһаллары ыппыта.
Манна оройуонга бири
бастакынан оҕону ылаас-
ка инээс сылын хаалла-
рыны утары хамсааһы,
оҕоһуллубута. 1969 сыл-
лаахха педколлектив «Хаа-
чыстыба иһин» дьон сонун
социалистический эбэһээ,
талантисы ылыннан үлэлээ-
битэ.

1959 сыллаахха Мугу-
дай орго оскуолатын бү-
тэрэр 23 үөрэнээччи то-
рөөбүт колхозтарыгар
үлэһин тахсарга респуб-
ликага ытырыы таһаар-
быттара. «Мин кыһын үе-
рэһэ сылдьан суоһу үлэ-
тин бары уустук уонна
ыппык-чымпык үлэлэрин

кыһайа туран үөрэттим,
быһаҕы үлэлээтим», —
дизин суруйбута «Оҕолор-
го «Социализм суола»
хатылыга колхозта үлэ-
һин тахсыбыт Анна Мат-
веевна (Кюөн көлүн үр-
дүн үөрэхтээх зоотехник
буолбута). Оскуола бэйэ-
тэ 29 борооскулаага,
бийир кулунаага, 18 ный-
райдыага, 1,5 гектардаах
бааһынаага, 500 нэ-
тердөөбө. Манна барытын
оҕолор бэйэлэрэ керөл-
лоро-хараһаллара. Оркуо-
ланы үлэ уустугар уһу-
йуллуу, үлэһи таптаа-
һын дьыһыах ыһагы,
дөн оҕорорго директор
Н. С. Соловьев күүһүн
харыстаабанка үлэдээби-
тэ.

«Оҕолору тус туста
эвеноларга арааран үлэ-
лэтээххэ. Холобура, орго
оскуолаларга оҕолор от-
туур эвенолары», — дини
эппитэ оҕолорго дирек-
тор. Ол баатын 1967
сыллаахха Хатылыга
одоххо ыттарбитэ. Г. Н.
Азмосов салаааччылаах
оҕолор оттуур эвенолара
үчүгэй түмүгү ситиспитэ.
Бу коллектив билигин
оройуонга бири бастыг
үлэлээринин билиһинэ.

«Төрөнүттөр конфе-
ренцияларын ытык орус
суолталаах хамсааһын
буолуон сөп», — дини су-
руйбута юнир бири бэни-
эһинигэр. Директор тө-
рөнүттэри ытта үлэһэ
урут тутуула илэк сага
көрүңгү — эвенолар үлэлэ-
һин ыттарбитэ. Хаты-
лыга быһбардыыр уоку-
рунтарынан барыта 12
эвено тэриллэн, үчүгэй
түмүгү биэрбитэ. Ону
республикага тийэ ээ-

нэрбэһтэрэ, үлэ опыты-
гар брошюраны таһаар-
быта.

Оҕолор бэйэлэрин ба-
аһара салааһынар су-
лууларга юнилер интил-
лэллэрингэр улахан суол-
тадаах. Бу үлэ Хатылы
интернатыгар балайда
үчүгэйдин тэриллэбитэ.
А. Е. Захарова кандид-
атский диссертацияны-
гар, бу интернат үлэти-
тин холобур ыдыгыта тү-
бөспөччө буолбатах.

«Булдучу үөрэхтээ-
һин үс түһүмэһин үөрүү-
түн, ыараханын санны-
гар сүтэн, үкүсүн сага-
һааччы буолан, сорбобор
сирой-харах анныыллар
да эппэтин билли, үтүө
суобасымнан, чинчий-
һинэ, дуулуурдунан үлэ
ыараханын сүтэн үтүө
буолтуг ыраатта. Үтүө-
лээх үчүутал буолууну-
нан эбэрдэллэһин. Мос-
квада көтөн инсэн симо-
леттан уруйдуубут», —
дизин эбэрдэлээбитэ бири
идээбэ, педагогический
наука кандидата Иосиф
Чарин 1969 сыллаахха.

Оскуола директора,
союз парткомун солбу-
йар секретара, пропаган-
дист, рабселькор, лектор,
уонсай дьыалаага эом-
дээл сыһыаннаһыга ха-
һан да эбэлэспэт комму-
нист иһин, иллээх дьыа-
һыгарын ага баһылыга...
Маннык өрүү санны
көрдүүр, ыарахаттары
санныларынан сүкээр,
ыраас хаарга бастаһы
суолу тэлсэр, уоскуйары
билбөт эрдээх, үтүө сү-
рэхтээх дьон баар буо-
ланнар олохпун кэрэ,
сирдык буоллаа.

М. МИХАЙЛОВА.

ПОРТУГАЛИЯ: УҢАЛАР МАНЕВРДАРА

Хас да ый устата сал-
данан барбыт дебаттар
көһүннэригэр Португа-
ли пардамена конститу-
цияда көһөрүүдэрн би-
лэрээтэ. Ити быһаарымы
дойду политический эр-
гиллэлэригэр күүрээһини
түсүктэтэ. Демократи-
ческий күүстөр санаала-
рынан, государство төрү-
т сокуонугар киллэ-
риллэбит уларытыллар.
Португалияда политичес-
кай былаас структуратын
альдатырга, демократи-
ческий салааһын төрүттэ-
рин суох оҕорорго туһу-
ланар. Уҥа партиялар
маневдарын уонна социа-
листтар сөбүлээһэр пози-
цияларын түмүгэр ыһыл-
дыбыт конституцияда
көһөрүүдэр револю-
ционнай советы суох
оҕорууһу керөллөр уон-
на президент боломуочу-
йаларын биллэрдик хаар-
чактыыллар.

Парламентга уҥалар
салааһындара — реакция
күүстэрин Португалияда
фашистский диктатураны
суох оҕорбүт 1974 сыл-
лаагы муус устардаагы
революция кыайымылар-
гар охсууһу оҕорорго
эссе бири холоууларда.
Биллэрин курдук, кыа-
һытыгар сөбүлээһинлээх
күүстэр хамсааһыннара
улахан оруолу оһиһооб-
бут ол революция түмү-
кэр дойдута улахан суол-
салаах политическай,
экономическай уонна со-
циальнай уларыта тутуу-
лар ыһыллыбыттара,
аграрнай реформа сага-
ламмыта, демократи-
ческий салааһын төрүттэ-
руулуллубуттара. Ол ула-
һыбындар кэлин госу-
дарство төрүт сокуону-
нан бигэрэтиллибиттэрэ.

Муус устар кыайымы
португальский реакция
кырыктыһытын үөһөп-
питэ. Реакция государст-
веннай перевороту оҕо-
рорго холломута эрээри,
сорууулаах хардамы
көрсөбүтэ. Ол көһинтэн
уҥалар таһтыкаларын
уларытыллар уонна
Конституция демократи-
ческий балаһыанньала-
рын туоратар сыһыман,
маннын хаттаан көрөр
иһин инсэн хампааньаны
тэрийбиттэрэ. Кинилэр

Аан дойду тематыгар бэсиэдэ

фашизм сууларын
көһинтэн демократи-
ческий сокуоннаһы тутууу-
ну араҥачылааһыныга
турбут революционнай
советы тардатар туһунан
быһаарымын ыһыаны
сигиспиттэрэ.

Бэйэтин быһаарымын-
нан военачальниктары,
аныыр уонна правитель-
ство эраммэт булуу-
тун этэр бырааптарыттан
матар президент боло-
муочуларын хаарчак-
таан уҥа партиялар кэ-
лин президентский
быһбардыга демократи-
ческий күүстэр ситиспит
бодон ыһааһыларын
суох оҕорорго соруула-
лар. Оҕолорго ити пост-
на уҥалар бэйэлэрин
кандидаттарын кыһаан
слорпотохторо. Дьэ ол
иһин кинилэр билигин
государство билигин ба-
һылытын боломуочуу-
ларын араастаан сарбы-
барга дуулуһаллар. Ар-
мия быһаачы министр-
дар кабинеттарыгар бас ба-
һыныга кииринтэ дойду-
га биллэр дьыһыһын
үөскэтэр. Ол буоллабы-

на уҥа кабинет сөбүлэ-
һинлээх күүстэри репрес-
сивнай аппарат быһы-
тынан туһанарыгар, ар-
мияны бодон капитал
интервистарыа көмүскэ-
һинтэ туруорарыгар кыа-
һы биэрэһин быһаар.

Ол эрээри реакция бэ-
йэтин быһааннарын бү-
түннүүдэрин олоххо ыһы-
лэриһи кыһаан ситиспитэ.
Конституция экономи-
ческий тутуула уонна
үлэһиттэр бырааптары-
гар сыһыаннаах бары ба-

уҥалар дьаһымылар
Португалияда абары-
сатары долгунун үөс-
көтүндэр. Лиссабонга
офицердар, сержаннар
уонна саллааттар — сөбү-
лэһинлээх күүстэр үс
бигистарин представител-
лэрин, көрсүһүүлэрэ
буолла. Оһо уҥа пар-
тиялар конституция де-
мократи-ческий ис хоһоо-
нун уларытымыга дойду
политическай олоһор ба-
һыаннаһыгар үгэс буолбут
прогрессивнай оруула-
рын айгыратарга холо-
нууларынан сибээстээн,
снэрдээх дьыһыһын бил-
лэриһиһэ. Көрсүһүү
кыттылыахтара байыан-
найдартан тэриллэбит
революционнай советы
тарбаты туһунан быһаа-
рымын сорууулаахтык
сэмэллэһилэр. Кинилэр
сөбүлэһинлээх күүстэр

көһөригэр муус устар
идеалдарын харыстыыр-
га уонна аҕыс сыл ана-
гаа өттүгэр Португалия-
да нацистский диктатура
батталын кээр илгэбит
сөбүлэһинлээх күүстэр
хамсааһыннарын сал-
гыдырга өттүлэр.

Реакция кииринлэрин
тахсымыларын Португал-
ский компартия сору-
нуулаахтык сэмэллэстэ.
Грандешество уонна ки-
нини оһөөбүт партиялар
дьаһымылара, ону тэнэ
парламент көһүө консти-
туцияда киллэриллибит
көһөрүүдэр ис дьыһы-
һа, дини бэлэһтэнэр ПКП
КК Политкомиссиятын
бэһээкэ тахсыбыт сага-
һылаһыһытага р. — бу
португальский норуот
уонна дойду кэһээдэһи-
тин интервистарыгар кө-
төн турар суоһааһын.
Политкомиссия ону тэнэ
конституцияда көһөрүү-
дэр иһин куодастаабыт
уонна оһон уҥа партия-
лары кытта бири лаа-
һырга баар буолбут со-
циалистар провокацион-
най орууларын сору-
нуулаахтык сэмэллэстэ.
Коммунистар үөскээбит
быһыһыга-майгыга уҥа-
һыһаанна правительств-
о оһаһаага тахсыһыт
уонна парламены тарҕа-
һыһы, ону тэнэ демо-
крати-ческий суолунан
болдьох иннинээһи быы-
бардары ыһыһыны хаач-
чылар дьэбурдаах быс-
тах правительствоны тэ-
рийһини ситиһэргэ этэл-
лэр. Итинник дьаһалла-
ры ыһыһы — португал-
ский норуот уонна демо-
крати-ческий көмүскээһин
интервистарыгар.

СССР.

БИҢИГИ ААДЫРЫСЫТ: почтовой индекс 678700. Чурапчы с.
Карл Маркс ул. 12. ТЕЛЕФОННАРЫТ: редактор — 21-395, отделлар —
21-495, уонсай — 21-505.

«Сага олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского
райкома КПСС и районного Совета народных депутатов
Якутской АССР.